

CONSTRUCȚII UTILITARE ȘI ORNAMENTALE. PERGOLE

Cristina RUSSU

Arhitectură, APASV-211, Urbanism și Arhitectură, Universitatea Tehnică a Moldovei, Chișinău, Moldova

Autorul corespondent: Cristina Russu, cristina.russu@ee.utm.md

Îndrumător/coordonator științific: Tatiana GROPA, asist.univ. drd., Universitatea Tehnică a Moldovei

Rezumat: Pergolele sunt construcții decorative realizate din stâlpi de lemn, piatră, cărămidă, reunite la partea superioară prin elemente ușoare de legătură longitudinale și transversal. Prin aliniere în șiruri regulate, ele alcătuiesc galerii sau bolți deasupra unor alei sau arii staționare. Aceste construcții se amplasează în zone liniștite, retrase ale amenajării, creînd umbra necesară în tipul verii. Ele pot face tranziția între o clădire și grădină, pot adăposti un spațiu de odihnă, pot amplifica importanța arhitecturală a unei terase belvedere. Pot fi elemente de bază ale unui sector de compoziție geometrică. Alegerea poziției unei pergola se face în concordanță cu orientarea liniilor de perspectivă: lateral, încadrînd o vedere principală sau un fundal. De asemenea, din spațiul acoperit al pergolei trebuie să se deschidă priveliști asupra scenelor peisajului apropiat sau mai îndepărtat.

Cuvinte cheie: construcții utilitare, construcții decorative, galerii decorative, bolți.

Introducere.

Pe lângă vegetație, gazon și rețeaua de circulație, spațiile verzi cuprind diferite elemente construite specifice care compun peisajul sau care răspund anumitor necesități funcționale. Unele construcții decorative pot constitui piese importante de focalizare sau orientare a perspectivelor. Altele au în primul rînd un rol funcțional dar trebuie să fie în același timp decorative și să se integreze armonios în peisaj. Materialele utilizate pentru construcții, mărimile, formele, în plan și în elevație sunt alese în concordanță cu importanța și caracteristicile parcului în care sunt amplasate.

Luînd în considerare diversele tipuri și modele de pergole disponibile pe piață, nu este de mirare faptul ca, de cele mai multe ori, ajunge să fie dificilă până și alegerea unui model potrivit. Din fericire, în articol prezent am pus laolaltă informațiile necesare pentru demararea unui astfel de proiect. Astfel, la finalul articolului, printre alte date utile, vom descoperi, care sunt principalele modele de pergola și cum se diferențiază acestea între ele, cum alegem materialul potrivit pentru pergola pe care urmează să o construim, unde putem amplasa pergolele și cu ce scop.

1. Caracteristica pergolelor.

Pergolele sunt elemente de construcție relativ simple, formate, în principal, dintr-un acoperiș amplasat pe mai mulți stâlpi de susținere. În funcție de complexitatea proiectului, acestora le pot fi adăugate diferite alte funcții sau tehnologii (de exemplu, pereți, acoperiș retractabil, etc.), acestea pot fi individuale (asemănătoare unui foișor) sau atașate de o construcție (în genul unei pergole pentru terasa).

Pergolele pot fi construcții de sine stătătoare sau pot însoți aleile pe un anumit traseu. Pergolele pot fi combinate cu treiaje sau vase ornamentale. Pergolele realizează decorul vegetal pe verticală prin plantarea unor specii cu port volubil (liane), decorative prin frunziș sau flori.

2. Tipuri de pergolă

Pergolele sunt de mai multe tipuri și se împart, în trei categorii principale: *după model, material și amplasare.*

În funcție de model-identificăm două tipuri distincte de pergole: *cele clasice și cele moderne.*

După cum veți vedea, în timp ce pergola clasică servește strict scopului de protecție împotriva soarelui, pergola modernă este dotată cu tehnologii și sisteme care permit controlul și chiar automatizarea unghiului de pătrundere a luminii, ventilației, etc.

- *Pergolele clasice (Fig.1.)* sunt simple și nu dispun de niciun fel de tehnologie. Cel mai emblematic exemplu în acest sens este, pergola din lemn, montată fie în curte, fie pe terasa, cu scopul de a proteja utilizatorii de soare. Aceste pergole se remarcă printr-un cost mai scăzut de achiziție și de montare.
- *Pergole moderne (Fig.2.)* oferă utilizatorilor mai mult confort. Acestea sunt ideale, în special, în cazul amenajării spațiilor comerciale (de exemplu, pergola pentru piscina de lux), dar pot fi, de asemenea, utilizate și cu scop rezidențial. La rândul lor, pergolele moderne sunt de două tipuri:
 - ✓ *Pergole retractabile (Fig.3.):* A căror acoperiș se poate culisa, astfel încât să permită atât ventilația naturală, cât și controlul unghiului de pătrundere a luminii. De asemenea, în funcție de buget, poate fi un sistem de culisare manual, sau chiar electric;
 - ✓ *Pergole bioclimatice (Fig.4.):* Care sunt dotate cu diverși senzori (de ploaie, de lumină, etc.) și care sunt, de cele mai multe ori, complet automatizate. Acestea vor fi dotate cu computere performante, care vor acționa automat sistemele rotative sau de culisare, pentru a oferi utilizatorilor maximum de confort.

Fig. 1. Pergola clasică

Fig. 2. Pergole moderne

Fig. 3. Pergole retractabile

Fig. 4. Pergola bioclimatică

În funcție de material- Odată stabilit modelul de pergola potrivit în raport cu scopul investiției, cel de-al doilea factor extrem de important, care va influența rezistența și integritatea pergolei pe termen lung, este materialul din care aceasta urmează să fie construită.

Cele mai recomandate materiale de construire a pergolelor:

- *Pergole din lemn* - utilizarea lemnului în construcții are extrem de multe avantaje. În primul rând, fiind disponibil din abundență în natură, lemnul are un preț de achiziție mult mai mic. În plus, soluțiile moderne (precum lemnul tratat sub presiune) asigură o densitate mai mică și o rezistență mai mare. Totuși, trebuie notat faptul că experții recomandă utilizarea lemnului doar în cazul amenajării unei pergole mici sau (cel mult) medii.
- *Pergole din aluminiu* - unul dintre cele mai indicate materiale pentru construirea unei pergole. Raportul eficient greutate – duritate – rezistență al acestui material se traduce astfel:
 - ✓ ***Greutate scăzută*** – Pergola nu va îngreuna și nu va aplica presiune pe structura (fundamentul) peste care va fi amplasată;

- ✓ **Rigiditate** – este extrem de rigid, ceea ce înseamnă ca nu își va schimba forma (nu se va îndoi), nici chiar în urma unor încărcături foarte grele;
- ✓ **Rezistentă** – Spre deosebire de alte metale, aluminiul este, poate, cel mai rezistent la coroziune. Pergolele din aluminiu pot fi amplasate cu succes chiar și la baza piscinelor (de exemplu), fără a fi afectate de umiditate.
- **Pergole din fier forjat**- fierul în forma sa naturală și prelucrat în mod tradițional de un fierar.
- **Pergole metalice**-Un astfel de exemplu îl reprezintă oțelul inoxidabil, care, deși poate fi ușor mai scump, se bucură de foarte multe caracteristici avantajoase.
- **Pergolele din oțel inoxidabil** nu sunt afectate de rugina, au un coeficient de densitate mai mare decât al aluminiului (ceea ce înseamnă că sunt mai dure).

În funcție de amplasare

- **Pergola gradina** - este un element de sine statator, destinat amenajării unui spațiu intim. Acestea sunt, de asemenea, considerate elemente de decor pentru grădina și pot delimita la nivel vizual spațiul, în cazul proprietăților extinse.
- **Pergola terasa**- extinde perioada de utilizare a terasei pe tot parcursul anului, ferind utilizatorii atât de soare, cât și de vânt, ploaie sau alte precipitații.
- **Pergola balcon** - funcționează similar cu cele pentru terase, diferența constând în faptul că sunt montate la etajele superioare. Acestea pot fi fixe sau mobile și, de asemenea, permit utilizarea balconului în condiții de siguranță (ferind utilizatorii de ploaie, razele UV, etc.).
- **Pergola piscina** - pot fi de două tipuri, amplasate deasupra piscinei, pentru acoperirea și protejarea acesteia, sau amplasate pe plajă, pentru confortul utilizatorilor. Există, totuși, un al treilea tip, care le îmbină pe cele două precedente.
- **Pergola restaurant** - extinderea terasei unui restaurant se poate realiza cu succes prin montarea unei pergole. În plus, dacă veți opta pentru o pergola bioclimatică, complet automatizată, veți putea oferi clienților o experiență unică. Astfel, în timpul zilei, aceștia vor fi protejați de razele soarelui, în timp ce noaptea veți putea deschide acoperișul, oferind o panoramă către cerul înstelat, dar și ventilație naturală.

3. Avantajele construcțiilor decorative: pergole

Indiferent de model, material sau amplasare, montarea unei pergole va atrage, de la sine, o multitudine de avantaje. În cazul în care veți monta pergola acasă, aceasta va oferi confort întregii familii și prietenilor, iar în cazul în care plănuți să montați o pergola pentru o afacere (club, piscină, restaurant, etc.), aceasta va atrage mai mulți clienți, iar investiția va genera profit încă din primele luni de utilizare. Iată, totuși, câteva dintre avantajele punctuale ale unei pergole:

- Veți proteja utilizatorii de condițiile meteorologice, extinzând perioada de utilizare a spațiului respectiv pe întreg parcursul anului;
- Veți defini spațiul din curte și veți amenaja spații intime, de relaxare;
- Veți crește valoarea întregii proprietăți, iar investiția se va amortiza, cu siguranță, în timp;

4. Alegerea speciilor de plante pentru construcția pergolei.

Modalități de a acoperi o pergola cu flori bogate ca de exemplu trandafirii cățărațori (*Rosa* spp.) pot fi modalitatea ideală de a acoperi o pergola. Cu toate acestea, este nevoie de a se crea un sistem de susținere pentru trandafiri format nu doar din pergola din lemn, ci și o rețea de sarma ajutoare; de asemenea avem și glicina (*Wisteria floribunda*) este o altă plantă de o culoare absolut fantastică, acest arbust decorativ înflorește încă din luna mai-iunie și este ideal pentru a fi poziționat astfel încât el să împodobească o pergola. Glicina are nevoie de lumina soarelui, dar și de un nivel moderat de umiditate; să nu uităm și de Mana Maicii Domnului sau Caprifoiul (*Lonicera acuminata*, *Lonicera caprifolium* ‘Inga’) - este o plantă care are un miros ce te cucerește instant. De asemenea, planta arată absolut superb și este ideală pentru a îți împodobi pergola. Această plantă superbă este

de o delicatete infinita, fiind o planta care nu este deloc pretențioasa. De aceea, poate fi aleasa pentru orice zona din tara, indiferent de unde este poziționata grădina; de asemenea mai putem utiliza și alte plante volubile cum ar fi: (*Campsis radicans*), (*Clematis* spp.), (*Fallopia baldschuanica*), (*Hedera helix*), (*Hidranga anomala* subsp. *Petiolaris*), (*Parthenocissus quinquefolia*), (*Parthenocissus tricuspidata*), (*Schizophragma hydrangeoides* 'Moonlight').

Concluzie:

În concluzie putem spune că, montarea unei pergole atrage extrem de multe beneficii, atat pentru persoanele fizice, cat si pentru investitori. Totuși, dupa cum ati vazut pe parcursul acestui material, alegerea pergolei potrivite trebuie sa respecte anumite caracteristici, pentru ca aceasta sa fie eficienta si sa reziste foarte bine in timp.

Referințe

1. A.Dumitraș, A. Teletuță, N. Ciorchină, E. Alexandrov, I. Roșca, *amenajarea spațiilor verzi*, Academia de Științe a Moldovei, Chișinău, 2012, 344p.
2. A.Dumitraș, V. Singureanu, D. Zaharia, G. Sabo, *Principii generale de proiectarea și amenajare a spațiilor verzi*, Editura AcademicPres, Cluj-Napoca, 2008, 224p.
3. Marek Majewski, Joanna Filipczak, *Катаног растений*, Zaklad Graficzny COLONEL S.A., Varșovia, 2013, 389p.
4. <https://ideipentrucasa.ro/modalitati-uimitoare-de-a-acoperi-o-pergola-cu-flori-bogate/?cn-reloaded=1>
5. <https://www.reformex.ro/pergole/#:~:text=In%20functie%20de%20model%2C%20identificam,cele%20clasice%20si%20cele%20moderne.>
6. <https://www.gazebocreations.com/structurepath/103/aluminum/2-beam/free-standing/pergola>
7. <https://in.pinterest.com/pin/73943483256516862>
8. <https://www.tende.ro/pergole/pergole-retractabile>
9. <https://ignasiconillas.com/blog/como-mantener-una-pergola-bioclimatica/>
10. Eplényi, Anna, and Olga Harea. "Lookout-spots in the telescope." Scientific journal of the Latvia University of Agriculture (2016).